

List izhaja vsak petek

in velja s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 s., za četrto leta 80 sold.— Kdor sam po-nj pošilja, plača 2 g. 50 s. Za ude nar. - pol. društva „Gorica“ je cena določena, kakor za druge naročnike. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. pri knjigarju Soharju na Travniku.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravniku in sovredniku Antonu Laknarju, na Starem trgu (Piazza del Duomo) h. št. 361. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 s. če trikrat, 15 s.; za kolek vsakrat 30 s.

Vabilo.

Odbor slov. politiško - narodnega društva „Gorica“ v Gorici vabi vse p. n. gg. društvenike k izrednemu občnemu zboru za ponedeljek 25. tek. mes. avgusta ob 11. uri zjutraj. Zbor bo v Gorici v hiši gosp. odvetnika dr. Tonkli-a v ulici sv. Ivana, h. št. 134.

Na dnevni red pride samo:

postavljenje kandidata za državni zbor za volilno skupščino kmečkih občin glavarstvenega okraja sežanskega, goriškega in tominskega.

Vabilni list je ob enem vstopnica k zboru, zatoraj naj ga vsak seboj prinese.

Ker gre za tako važno stvar, nadejamo se, da pridejo čč. gg. društveniki v obilnem številu k posvetu.

V Gorici, 11. avgusta 1873.

ODBOR.

Beseda o zedinjeni Sloveniji.

Vže v poslednjem vodnem članku sem mimogredé omenil, da mi zedinjeno Slovenijo zahtevamo prav tako živo in nepopustljivo, kot vi, ki se prištevate k nasprotni nam stranki.

Vi nam očitata, da smo zapustili staro zastavo, da smo zedinjenje slovenskih dežel izbrisali izmed svojih tirjatvij. Dan na dan to v svojih listih ponavljate ter naš narod s tem motite in begate. Zato jaz danes na tem mestu slovesno oporekam proti tem vašim neresničnim, krivim trditvam.

Na naši strani je ravno takó vroče in

čisto rodoljubje, kot na vaši, ali pa še mnogo gorkeje in čisteje, — a gotovo prav mnogo stareje. Pisatelj teh vrstic ne nosi še treh križev na rameni, pa vendar smé ponosno reči, da je *kot rodoljub* stareji kakor velika trojica pri „Soči“. Odkar sem k zavesti prišel, vže kot dečku mi je srcé vroče bilo za Slovenijo, drago mater našo. Slovenija mi je bila prva ljubezen in bode moja zadnja, — ljubil sem jo in ljubil jo bom do zadnjega diha.

Tega ne naštevam v svojo hvalo, nikedar mi nij bilo za to mar, — to pišem le zato, da morem reči: *in jaz, hvata Bogu! nijsem edin, ki tako mislim in čutim; naša stranka jih ima na stotine, ki prav tako živo, iskreno in ogajeno ali pa živeje in žarnejše ljubijo svoj dragi dom, svojo nesrečno mater Slovenijo.*

To tudi vi sami dobro veste in menim, da se ne boste niti drznili, nam pošteno in ognjeno domoljubje odrekavati. Toda porečete: vsaj zató ne teče pravda, ampak za zedinjeno Slovenijo. Da, da, res! prav imate! Slovenija je v resnici podobna razmesarjenemu, razdrobljenemu telesu: tu leži en ud, tam drugi. — Žalosten pogled na krvavečo, žalujočo, jokajočo mater! Oh, komu bi se ne smilila? Vi jo pomilujete, kaj ne? O gotovo, in verujem vam! Pa menite, da *mi*, ki enako živo in vroče zanjo čutimo, ki bi radi žrtvovali svoje življenje zanjo, — da bi *mi* radi ne zacelili njenih ran? da bi *mi* njenih odtrupljenih udov (ki imajo v sebi vendar še životno moč) radi ne vtelesili dragemu maternemu telesu? *Oj, ko bi bila nam dana moč in oblast, še danes bi povsod, kjer se zvonki slo-*

venski jezik govori, obhajali vesel in slovesen god, god našega zedinjenja, še aanes bi Slovenija stala krepka, močna, združena, edina! To vam zagotavljam s častno besedo in sveto prisego!

Navidezen povod k sumničanju versko-narodne stranke, češ da je izbrisala zedinjeno Slovenijo iz svojega programa, — daje samonarodnjakom edino naša naslomba na „pravno stranko“ družih avstrijskih kronovin.

„Pravna stranka zagovarja zgodovinsko pravo, na katero se pa mi ne moremo sklicevati, ker ga nijmamo. Zveza s pravno stranko bo tedaj ohranila slovenske dežele vedno in statu quo t. j. vedno tako razkosane, razdrobljene.“ Tako umujejo samonarodnjaki. Jaz pa na to rečem le toliko: da *za ta hipec* gre edino zató, da zmaga velika federalna stranka avstrijska; dokler tega nij, Slovenije ne dobomo. Ko se pa enkrat to splošno avstrijsko prašanje reši, *potem se bo vže našel način, tudi našim željam in tirjatvam ustreči, zadostiti.* To je organ pravne stranke „Vat.“ vže večkrat izrekel. Pravna stranka bode gotovo tudi nam pravična. *Sicer pa tirjamo od naših slovenskih poslancev: naj se z voditelji pravne stranke tudi o tem dogovore, da nam nikedo ne bode mogel očitati, da smo se obesili komu na vrat brezpogojno, da naša Slovenija, če tudi na njo mislimo, vesi le v oblakih: — naši poslanci naj jej pri pravni stranki zagotove tudi na zemlji samosvoja tla!*

Vi pa, ki nam vedno očitata, da od svojih zaveznikov zedinjene Slovenije nikoli ne dobomo, — odgovorite mi jasno, mirno

Listek.

Odlomek iz poglavja: „o norcih“.

O norcih se dá veliko več govoriti in pisati kot o pametnih ljudeh, da, meni se dozdeva, da poglavje „o norcih“ je neskončno, kor neskončno je tudi število norcev: „stultorum infinitus est numerus“.

Zato naj se pa nikedó ne boji, da bode tudi moja „študija“ o norcih brez konca, — modri moj čitatelj bode za danes dobil le majčken odlomek iz te „študije“, — ker jaz nočem biti kriv, da bi se kedó po dolgem premišljevanji „preštédiral“.

Odkar je oča Adam prišel k pameti pa do sedanjega trenutka se je vedno mislilo, da so norci“ norci in pametniki pametniki, — da je pamet pri človeku normalno stanje, norost pa abnormiteta, da je pamet pravilo in norost izjema; — a to je bila dolga dolga, tisočletna grozna pomota, krivo mišljenje! In meni je bilo pri-

hranjeno, zemljo te škodljive, strašne zmote rešiti! Stari „Mefistofeles“ v Faustu sicer pravi: „Wer kann was dummes, wer was kluges denken, Das nicht die Vorwelt schon gedacht“? — pa vrag se je ta pot ali zmotil ali pa po svoji navadi zlagal, — jaz, lahko rečem, imam danes novo, originalno misel in ta je, da trdim nasproti vsem ljudem vseh krajev in časov, da trdim: norci so v normalnem stanju in pametniki so abnormiteta, norci so pravilo in pametniki izjema.

Norost je normalno stanje! „Dokaze, dokaze!“ čujem klicati od vseh strani. „Kaj? vi mi hočete dokaze izsiliti?“ rekel je Schakespear-ov „falstaff“, ko dokazov nij imel; a jaz jih imam trdnih, prepričalnih, ter vam jih predložim nemudoma, in to ne prisiljen, pač pa prav radovoljno.

Glejte, dragi moji! v stvarnici se vse vrti: solnce, luna in brezštevila druga svetila na nebu — vsa se vrté, in nekatera imajo celo po dvojno vrtežno pot. Kaj ne, učeni bralci moji, do tód mi vsi pritr-

dite? Dobro, naprej tedaj! Per analogijam vi sklepate: ker se vrti solnce in mesec, ker se vrte vse nebeške zvezde, — mora se zemlja tudi vrteti. Jaz to dokazovanje sprejemem, pa veste kaj? roka roko umije: če je tako dokazovanje dovoljeno vam učenjaku, bodi dopuščeno tudi meni, ki sicer nijsem učenjak. Jaz vam tedaj pravim: človek je tudi svet v malem „würdt ihn Herrn Mikrokozmos nennen“, — to velja zlasti gledé duha, ker človeški duh v sebi nosi celi svet, in si vstvarja celo nove svetove. Ker je pa človeški duh v resnici nekak svet, mora se (sklepam kot vi per analogijam) kot drugi svetovi vrteti. Duh je pa v glavi, v možganih, „ergo“ (kako učeno!) mora se človeku v glavi, v možganih vrteti! Kaj pa se pravi to: v možganih se mu vrti? To rečemo bolj blagoglasno: (!) „Norec je“! Tedaj je dokazano, da po naravnih postavah mora človek noreti, tedaj je norost, ker je po naravnih postavah, (lat.) normah, — res normalno stanje, quod erat demonstrandum! Kar je

in pošteno: kedo je zedinjeno Slovenijo pa vam zagotovil? Od kod imate zanjo kako poročstvo? Kedo so vaši zavezniki, s katerih pomočjo mislite razmetane ude slovenske zemlje sebrati, zvezati v eno organično politično celoto, v eno teló? Ako pogledam okrog, zagledam na vaši strani edino Mladočehe! S pravno stranko nočete imeti posla, zveze, — nemških liberalcev (nadejam se) pa tudi ne boste hoteli med svoje prijatelje šteti, če ravno vam hudobni svet očita. Pa tudi, ko bi jih hoteli všteti, od teh nimate pričakovati ne enega glasu za svoj uzor, kajti oni vsi sipljejo na zedinjeno Slovenijo ali posmeh ali pa najhujši strup. Ostanejo vam tedaj edino Mladočehe. Kaj vam pa hočejo oni sami pomagati? Vsaj še v českem zboru nimate večine, kako neznatna manjšinica pa bodo še le v državnem zbirališču! Oni sami pri najboljši volji vam ne bodo mogli ustvariti zedinjene Slovenije.

Toda poglejmo si Mladočehe še od neke druge strani: ali se v državnopravnem prašanju kaj ločijo od Starečehov? Nikakor! Eni in drugi povdarjajo in zagovarjajo historično pravo. Pušica, ki ste jo spustili na nas, se tedaj tudi na strelca povrača: vaše očitjanje tudi vas same zadeva. Razloček med nami in vami, cenjeni nasprotniki naši, je edino ta, da mi s pravno stranko vred gotovo enkrat zadobomo večino v državni zbornici, imamo tedaj več nade, da enkrat dosežemo zedinjenje slovenskih dežel. In jaz sem prepričan, da če nam kedo Slovenijo zedinila, zedinila nam jo bo verskonarodno v zvezi s pravno stranko, — ali pa ostane večno neizpolnjena želja. —

Dopisi.

Iz Komna, 6. avgusta. — („Tako je bilo.“) „Gospa sneha“ še vedno pri vsaki priliki iz Komenskega shoda dela kapital, zvižajno in lažljivo pripisovaje velikansko zmago svojemu ljubljencu in neomadeževanemu značaju, obrača vodo na svoj mlin ter v svoji zmagonosni domišljiji pije na „medvedovo kožo.“

pa po postavi, po pravilu, je pravilno, — drugo je izjema, — tedaj so norci res v pravilnem stanju, in ker so naravne postavice (o drugih tu ne govorim) skozi in skozi modre, pametne, — zato lahko rečemo, da „norce“, ki edini spolnujejo naravno postavico, so pametni, „pametniki“ pa norci. —

Da ne bom pa mlatil le sive teorije, naj temu spisu privržem tudi nekoliko rodovitnih praktičnih zrn.

Prvi nasvet zadeva reformo norišnic. Moje menjenje, kateremu bo vsak „norec“ z veseljem pritrnil, je to: tako imenovani norci naj se izpuste, tako imenovani modrijani pa naj se zapro. To je le „korollar“, nasledek iz prejšnjega premišljevanja.

Ta reč ima tudi svojo ekonomično stran. Kot izjema so „modrijani“ gotovo v manjšini, jih je manj kot „norcev“, za to ne bode za naprej trebé toliko norišnic: država si lahko kaj prihrani. Sicer pa se ve, da deska nad vhodom v taka poslopja ne bo več nosila napisa: „norišnica“, marveč

Dovolite mi tedaj, da tudi jaz spregovorim nekoliko besed o Komenskem shodu in „sine ira et studio“ na kratkem popravim vsa dosedanja poročila.

Gospod Kovačič je bil sklical *privaten*, volilen shod.

Ker vseh „Sočanov“ osebno ne poznam, rad verujem, da sta se samo dva ude „Sočina“ shoda udeležila, ali tudi „Goričani“ so bili pri glasovanju samo trije ali štirje nazoči, ker se je bil četrti (peti), g. župan Škrbinski, pred glasovanjem odtegnil, boječ se, da ne bi prišli v kako preiskavo.

Pri shodu naj prej spregovori g. Kovačič; v malo besedah naslika lastnosti, ki morajo kinčati poslanca, ki nas zamore vsestransko zastopati v državnem zboru, ter slednjič priporoča za kandidata g. dr. Tonkli-ja predsednika „Gorice“, o katerem je on prepričan, da bo pogumno in neustrašljivo branil vse pravice slovenskega naroda.

Za njim se oglasi g. Zega, ter bere včasih precej nevkretno, zato težko lastni, ampak drugje *) sestavljeni govor, v katerem dr. Tonkli-ja dobro z blatom okida, dr. Lavriča pa v zvezde kuje, še celo njegovemu verskemu odpadništvu podeli „fleisszettel“, ter ga slednjič proglašá kot nasprotnega kandidata. Temu nasproti odgovori č. g. Lukežič, ter pravi, da on sicer ne moru tajiti vseh saslug dr. L. ali katoličani mu ne morejo upati, ker je verski odpadnik, ter pokazal svoj neznačaj v glavni reči, v veri; da dr. L. kot tak ne more in ne zna zastopati interesov, kateri so katoličanom naj svetjši.

Ko na to g. Zega odgovarja, da vera z narodnostjo nema nobenega posla, da vera in narodnost se daste tako malo zediniti, kakor ko bi hotel kedo ob enem krojač in čevljar biti, reče v naglici g. Kovačič, da vera in narodnost ste vse eno.

Temu zadnjemu izreku č. g. Lukežič ni pritrnil, kakor napačno poroča „gospa sneha“, temveč je rekel, da je g. K. sicer dobro mislil, ali slabo se izrazil; da mo-

*) Za take govore imajo prav dobro kovačijo tu v Gorici; možiceli Cabejeve postavice vam lahko veliko o tem pové. — Ur.

častno firmo: „Gelehrtenrepublik“!

Tretji uzrok za zapor modrijanov in učenjakov je ta, ker dogodbe na sedanjem svetu nam dovolje jasno pričajo, da so norci človeški družbi manje škodljivi kot tako zvani modrijani. —

Še en nasvet! Sedaj gre za volitev poslanca v državni zbor.

Ker vže vsi cepci ta predmet mlatijo, ali bi mu ne smel ene založiti tudi „listkar“, četudi se ne šteje med cepce? Vsi, bistroumni bralci moji! smo tega prepričanja, da kakoršni smo mi, takošen mora biti tudi naš poslanec, da mora biti duh od našega duha, da mora v sebi imeti kvintessenco vseh naših lastnostij. Gledé tega mi ne bode nikedo nasprotoval, nikedó ugovarjal, naj nosi kosmato ali obrito brado, surko ali talar.

Dragi moji! Naša dežela (pravijo) je spadala nekedar k deželi „Noricum“ s poglavitnim mestom „Noreja“. Ker pa vže „od nekedar tukaj stanuje moj rod“, je gotovo tudi beseda „Norikum“ in „Noreja“

rate vera in narodnost pri nas Slovenceh katoličanov biti v nerazločljivi zvezi, vsako delo, vsaka postava sliniti na verskih načelih.

Ko je g. notar Zegi še nekoliko narokoval, med drugim tudi to: vere nam ne more nihče vzeti *) se preide na glasovanje. Ko je č. g. Lukežič videl, da je pri glasovanju zmešnjava nastala, je hotel sam glasno šteti, nikakor pa ne s kričanjem nanje upljivati, se zadere g. sodnik Šerko rekoč, da on ni predsednik, da torej ne sme tega delati, proti g. Zegi pa ki je za dr. Lavriča oddane glasove štel, ni črnil besede.

Za g. dr. Tonkli-ja je bilo oddanih 10 glasov, katere je štel g. Kovačič; za g. dr. Lavriča je bil brž naštel g. Zega tudi 10 glasov, potem je bil prisopihal še nekdo z ednim glasom, ki pa sam ni imel pravice voliti.

Tu imate tedaj ono glasovito zmago mladoslovenskega „korifeja“, o kateri „Sl. Narod“ in „gospa sneha“ toliko hrupa delata. Pustim vse druge, omenim samo, da bi ne bila zmaga za dr. Tonkli-ja omahljiva in gledé glasov enaka dr. Lavrič-evi, ko bi ne bili še svojo nazočnostjo in pristranostjo upljivali uradniki, ki so še od takrat v živem spominu kmetu, ko so ga za vsak majhen prestopok prav ljubeznjivo po podplatih poljubovali. Na drugi strani pa smo za edno skušnjo bogatejši, da ne more biti od daleč sem narodnost „Sočina“ ko se brati z elementi, ki služijo vsakemu vladnemu sistemu in so naj hujši in zagrizneni sovražniki bili vsakemu narodnemu razvitku.

Drugi pa se združimo pod zastavo „vse za vero in narodnost“, kateri si je izbral in pod katero hoče bojevati se g. dr. Tonkli, da ne bode samo naš kandidat, ampak tudi poslanec.

S Tominskega, 12. avgusta. — (Dr. Lavrič = dr. Palacky) — tako menda sodi „Soča“, ker ga „otci českeho narodu a česke vlasti“ na stran postavljaja ter od nas

*) Tistemu, ki nobene nima, gotovo ne.

slovenske korenine: „nor“. Nadalje bode tudi znano mojim čitateljem, da neki učeni laški učenjak prav učeno uči in dokazuje, da naše poglavitno mesto Gorica nij se klicalo prvotno Gorica ali „Gorizia“, marveč „Norizia“ in slovenski: „Norica“! To spričuje dokazovanje učenih mož. Ko bi bilo res, da imena nijso brez pomena, potem bi bila naša dežela noriška dežela in naše glavno mesto glavna norica. Jaz tega sicer ne trdim (akoravno bi to bilo po mojem današnjem dokazovanju kaj častno za nas), — toda ko bi bilo res, da je naša dežela noriška, spodobilo bi se, da si izbere za poslanca — *norca*, ki bo delal čast imenom: Norikum, Noreja, Norica. — Dixi! Qui potest capere, capiat!

želi, da bi ga enako slavili, kot Palackega slavi moravsko svečenstvo. Ker je vže „Soča“ sama zarisala to paralelo, bode mi morda dovoljeno te dve črtici nekoliko dalje potegniti, da bolj jasno vidimo, ali ste res paralelni, ali pa si boste kje pre-rezali, prečrtali, prekrizali.

„Soča“ povdarja, da moravska duhovščina slovesno sprejmlja Palackega, četudi je protestant in da mi goriški duhovniki ne slavimo Lavriča za to, ker je protestant. Ali sta si Lavrič in Palacky v tem res brata? Da in ne! Protestanta sta res oba, — toda Palacky je rojen protestant, Lavrič pa je zapustivši vero svojih očetov prestopil k protestantizmu, — kakor je „Glas“ vže v zadnjič omenil.

Pa to naj bi še bilo! — Goriška duhovščina je tudi to stopinjo g. dohtarjevo odevala s plaščem kršanske ljubezni, dokler je mogla o njem misliti, da tudi on ve ljudsko prepričanje spoštovati. Prašam tu, in gospod dohtar naj mi odgovori sam: ali se je imel še pred enim letom, čeravno je bil vže takrat protestant, kaj pritožiti čez obnašanje ogromne večine goriške duhovščine do njega? Kje ga je ona kaj žalila, kaj prezirala, se ga ogibala? Ali ga nij častila enako drugim rodoljubom po Goriškem? Ali ga nijsmo volili tudi mi duhovniki za predsednika šempaskega, tominskega in sežanskega tabora? Ali ga nijsmo volili tudi duhovniki za odbornika političnega društva „Soče“? Tako, vidite! smo javno in ne prikrito slavili Lavriča, gotovo vsaj toliko kot je zaslužil, če ne več! Sedaj je res druga. Naj le dr. Lavrič stopi med nas, ne bo več našel prejšnjega navdušenja za njegovo osebo, — to je res; toda jaz prašam: kedo je te premembe kriv? Na tem prašanji je vse ležeče. In jaz tukaj trdim iz polnega prepričanja, da mi duhovniki ne, kriv je gospod dohtar sam. Dr. Lavrič je pahnil duhovščino od sebe, a ne duhovščina dr. Lavriča. S'var je pre-resna, da bi se smela trditi brez dokazov; jaz jih tudi „Soči“ ne ostanem dolžan.

Začnimo! Ko se je pri konci lanskega leta vršila volitev v „Sočin“ odbor, kedó je družega zavrgele? ali liberalni „Sočani“ duhovnike, ali duhovniki „Sočane“ liberalce? Mi duhovniki smo vsi volili v odbor po štir liberalce (med njimi tudi dr. Lavriča), „liberalni“ Sočani pa izmed duhovnikov in njihovih privržencev ne enega ne! To je faktum, katerega nikedar ne boste mogli utajiti! S tem ste dali gorko zaušnico naši osebi še bolj žgečo pa našim načelom, katera ste s tem zavrgli: prvo bi bili še molče vtaknili, drugo pa ne bomo nikoli! In kedó nam bode zameril, če ne poljubujemo roke, katera nas je lopnila? Vsaj nobeden „liberalec“ ne? In vendar liberalna „Soča“ bi to rada videla!

Pa pojdimo dalje. Dr. Lavrič je pri „učenjaških shodih“ jasno dokazal, da pravega liberalizma ne pozna, da se je napil le onega liberalnega duha, ki se prodaja v strastnih nemških novinah à la „N. fr. Presse“. Ko bi bil pravi liberalec, bi spoštoval ljudsko prepričanje, bi mu bila sveta tudi vsaka druga vera; a v omenjenih učenjaških shodih je „oča Lavrič“ mirno gledal, ko so drugi katoliške obrede karrikirali, katoliške nauke persifirali in smešili. Tako smo bili vsaj mi podučeni o tem;

če nij res, naj dr. Lavrič reče da ne, — vsaj se mu je vendar to vže javno očitalo. Ali pa je iskal g. dohtar tudi v tem enakosti s Palackym? Ne vem, če bo zgodovina o tem sporočala taka nestrpljiva, intolerantna dejanja.

In „Soča“ se čudi, če se pred dr. Lavričem več ne poklanjamo. Ali je „Soča“ zares tako nedolžno-naivna?

Samo to g. dohtarjevo vedenje bi bilo zadostno v naše opravičenje, — vendar ako „Soča“ želi, bom v prihodnjič nadaljeval paralelo med g. dr. Lavričem in dr. Palackym, da občinstvo spozna, če je dr. Lavrič res = Palacky — .

Iz Lipe, 12. avgusta. — Uže v avgustu pretečenega leta, kakor tudi v februarju letošnjega leta, bila je razpisana učiteljska služba IV. reda v Lipi. Ker se nobeden izmed učiteljev nij hotel oglasiti za-njo, nameraval je okrajni šolski svet v Sežani, našo vas s Temnico združiti t. j. naše otroke v Temnico ušolati. Svetoval je našemu krajnemu šolsk. svetu to storiti, ker si vasi niste dosti oddaljeni; ravno oporekovaje besedam, ktere je nedavno pred načelnik okr. šolsk. sveta o prihodu v našo vas govoril, da je namreč: „Temnica preveč oddaljena, da bi deca iz Lipe zamogla tje v šolo hoditi.“ Rekel je tudi naj se tukajšna šola popravi, on bode uže skrbel za učitelja. Zdaj tako, drugikrat drugače, to se pravi ljudi za nos voditi. Kakošen dobiček bi bili imeli, ako bi bili šolo popravili!

Naš krajni šolski svet videč, da bi malo koristilo načim trokom, ako bi v Temnico v šolo hodil, naprosi tukajšnjega vikarja g. L. V., naj bi on šolo začasno prevzel, kar je tudi storil; to je okrajnemu šolsk. svetu naznanil, toda odgovora ni prejel. Za kaj ne, se ne vé?

Obče znano je pa, da so nekteri posestniki iz Temnice zmeraj hujskali, naj bi naši otroci tje v šolo hodili; a ne vsi, le en sam je večidel na to delal, ker bi rad neko zastonj stoječo hišo v rabo spravil, (v Temnici nij še hiše za šolo.)

V kratkih dnevih je prišlo pa od sl. deželnega šolsk. sveta potrjeno ravno to, kar so pred nameravali: Naj se naši otroci v Temnico ušolajo in zraven, naj se tudi naša šolska priprava tje prenese. To ve pa le naš podžupan; njemu, kteri še v krajnem š. svetu nij, je okr. šolsk. svet naznanil. Može pa, kteri so za-to izvoljeni, o tem nič ne vedó. Okrajni š. svet, ako ne načelnik sam, je menda zavoljo tega prezirava, ter drugim pošilja kar njim gre, ker nij mogel najti ugovora prošnji, katero so oni uložili, in ker zdaj ravno nasprotno dela! Zakaj ni hotel sprejeti prošnje ter poterditi našega g. vikarja za učitelja, ker drugega nij bilo!? — Tako bi mi združenja s Temnico ne potrebovali, ampak imeli bi uže šolo. Znabiti je tukaj premalo otrok, da nij vredno, da bi se šola držala?

Otrok zavezanih v šolo hoditi od 6.-12. leta, je čez 40, ako pa postava tirja, da morajo otroci od 6.—14. leta v šolo hoditi, jih je blizo 60; primerno število za enega odgojitelja, še manj mu jih zadostuje. Ako je pa premalo otrok ali kako drugo razmerje, zarad katerega nam okrajni š. svet omenenega učitelja nij hotel po-

terditi, zakaj je bila raspisana pri nas, kakor v Temnici; zakaj mora imeti T. prednost? — morda zavoljo tega, ker imamo šolsko poslopje, tam pa ne? — Ali se morebiti otroci v Temniški šoli več naučijo, kakor doma? — saj še doma nijma kmečki deček časa v šolo hoditi, nikar pa bode hodil v druge vasi, čas prodajat. — Tako se skerbi za odgojo otrok.

Domoljub.

Ogled.

Avstrija. Ni drugače, postaviti jo moramo prav na čelo današnjemu „ogledu“. Kaj? No, kaj niste brali v št. 183 „Sl. Nar.“ dopisa iz Trsta? Zdaj vemo, kaj našim „Sočanom“ vest tlači; list 19. „Glas“ t. l. je tista mōra. Pretekli so 3 meseci in 6 dni, odkar je prišel na svetlo 19. l. „Glas“-a, in še jim spati ne pusti. To mora biti pač kaj posebnega; pogledjmo njega zapopadek! Na prvi strani je napred vse polnó številke; ne verjamemo, da bi jim bile te številke ostale na želodci.

Potlej sledi konec neke daljše zgodovine „Sočin“ mož, pa tu se gosp. dr. Lavrič (junak tržašk. dopisa) le memogredé omenja. Dalje beremo dopis iz Dutovlj z vodom „Mir vam bodi“: kjer je mir, ni mrzenja. „Ogled“ je nedolžen; „domače novice“ in „razne vesti“ tudi, vsaj z obsegom tržašk. dopisa v „Nar.“ nimajo nič opraviti. Ostane še dvoje „poslanih“ („od levega brega Soče“ in „iz ipavske doline“). Prvo pojasnuje, kaj je „učenjaški shod“, drugemu je glavni predmet „dr. Lavrič“. Kar se v teh dveh članskih čita, je res tako, da čitatelju „Sočanu“ lahko cele 3 mesece v ušesih šumi. Da je pa tako šumenje neprijetno, prav radi verujemo. Tako tudi razumemo, zakaj so p. n. gg. „Sočani“ šli iskat dohtarja v Trst, da jim ušesno bolezen prežene. Toda kaj bomo v priliki govorili! stvar je ta-le: „Soča“ je postavila dr. L. za svojega kandidata; 19. št. „Glas“-a pa ga tako kompromituje, da ni upati, da bi kdo resno na-nj mislil na Goriškem razen tistih, ki so 31. jul. za-nj glasovali. Treba je torej poprijeti se stare sleparije, — zaupnic“. Ker pa na Goriškem nihče poguma nima, da hi tak nasvet sprožil, ker bi bila u-metnost in narejenost preočitna in bi ljudje ne hoteli se usesti na limanice — morali so zato najeti kakega tovariša v Trstu, (če niso znabiti celó sami dopisa in zaupnice skovali). To namreč je zapopadek dopisa iz Trsta v „Nar.“: Gledé na 19. št. „Glas“-a podajmo dr. Lavriču zaupnico! — in zaupnica je narejena, priobčena in — podpisana! Ves dopis in zvlasti tudi zaupnica je smrdljiv „bižeč“ ostudnih psovka na našo adresno. Škoda, da nimamo prostora za posnetek teh psovka. Za to samo prašamo: Kaj imajo Tržčanje (!?) z nami in našo volitvijo opraviti! Prismoda je vsak, kdor se vtika v zadeve, kterih ne ume, ali pa ki ga nič ne brigajo. — Nismo si mogli kaj, da ne bi bili omenili te kolosalne smešnosti v naj novejši zgodovini naših „mladih“ politikarjev. Sicer pa nas bo veselilo, če bodo tržaški podpisi dr. L.-ču pomagali v lesena dunajska nebesa.

Kakor našim domačim ob Soči prese-

da štev. 19 „Glas“-a, tako jezé njihove prijatelje v Ljubljani „Novice“ in „Gospodar“, „pravna stranka“, „Vaterland“ in sploh vse, kar za temi faktorji tiči. Kar pa tiči, je to, da morejo blamažo za blamažo požirati. Ni enega svojih ljubljencev ne spravijo pri volitvah „skoz“, še za kandidate ne morejo vseh svojih prvačičev „placirati.“ Od tod srd, od tod nezaslišano dr. Val. Zarnikovo „Poslano“ v štev. 179 „S. Nar.“, kteremu ni para v inostranski žurnalistiki. Kakor se kaže, sramujejo se „Narodovci“ že sami svojih izjav, in kakor so „gun dan“ moledvali za par prostorčkov v dun. lesenjači, tako moledva „Nar.“ v nekem poznejem sestavku (št. 185) za — spravo! Morebiti ga je k temu prisililo tudi g. Hermanovo objavljenje onih cartanih razmer, v kterih živi „Tednik“ (samo „Tednik“? Ur.) z nemško-liberaln. „Volksbildungsverein“-om. H. je namreč v „Vaterlandu“ (št. 215) razglasil imena tistih, ki so pravili, da je dr. V. prejel denarja od omenj. društva. Osebi, ki ju g. H. navaja, ste nek dr. Vošnjakov sorodnik Bouvier in student Hubad v Gradcu. Prvi se je v „Nar.“ že oglasil in posnemaje svojega zlahtnika, dr. V., rekel, da je „laž“ kar Herm. piše. Pa kedo ne ve, da so dandanes taki prisiljeni preklici dober kup, kakor lešniki? Hub. ni še govoril. — „Tagblatt“ ljublj. se res umakne bratu „Narodu“. Naša stranka na Kranjskem pa misli začeti izdajati dnevnik, ki bo kos „Narodovemu“ razsajanju. — Grofu Hohenzwartu (v Ravnah na Notranjskem) je šla neka deputacija ponujat poslanstvo za drž. zbor. Gosp. grof je rekel, da sprejme nar. rajše izvolitev v svoji rojstni deželi. Kakošna blamaža za Narodovce, ki so trosili po svetu, da grof H. še kandidature kranjske ne prevzame, za to da se dá voliti na Moravskem.

Šah perzijanski je zapustil Dunaj v petek 7. t. m. in se podal (po tisti poti, po kateri je bil prišel) v Italijo, od koder se prepelje po morji v Carigrad.

Direktne volitve se prav v kratkem razpišejo. Vlada se vstopa določno na stran „starih“ liberalnih verfassungstreuer-jev; „mladih“ (nemških) ne more trpeti, pa vendar jih utegne kaj priti v zbor ujej in starim nagajat. Še določniše pa se vstopa (vlada) proti katol. konservativcem n. pr. na Českem, kjer sta bila že dva volilna shoda zavoljo malenkostnih formalnosti zadržana. — Nar. veči križ je zmiraj s Poljaki; ne le, da oni sami niso nikdar zanesljivi v opoziciji, pa še Rusine vedno od sebe odvrtaajo in v centralistični tabor pahajo. Sicer je pa tudi nadškof-prvostolnik v Lvovu rusinski duhovščini naročil, naj bi uplivovala v vladinem (centr.) zmislju na volitve. — V ostalem živo gibanje povsod, povsod se stranke čedalje bolj utrjujejo. Posebno važnega pa ni nikjer nič v Avstriji.

Vnanje države. Na Francosko moramo zdaj pazljivo oči obračati. Kar smo uni krat povedali v Orleancih, grofu pariškemu in kraljeviču Joinville-u, da sta se šla poklonit grofu Chambord-u, je vse resnično. Še več: sprava med obema rodovinama Bourbonškima je tudi že zapečatená s politiško velevažno izjavo grofa pariškega, da

on (in vsa njegova rodovina) priznava grofa Chambordskega za edinega zastopnika in nositelja monarhičnega principa na Francoskem. Orleanci so se tedaj brezpogojno podvrgli legitimnemu (postavnemu) nasledniku nekdanjih kraljev francoskih, (kterih poslednji, Karol X., je bil pregnan l. 1830, je umrl v Gorici in je pokopan na Kostanjevici, kjer počiva tudi mnogo družih udov Bourbonške hiše.) Večina narodn. zbora v Versalju (to je zdaj skor gotovo) pokliče grofa Chambord-a na francoski prestol; kajti po naj novejših sporočilih so vsi oddelki monarhistov zadovoljni z zedinjenjem (obeh) Bourbonških rodbin. Če se vse dožene, kar se namerava, smeli bomo reči: To se je rodilo iz pariške „komune“ od l. 1871. In potle porečete, da ne dela zgodovine Previdnost božja? — Gambettavei so zarad tega, kar se je 5. t. m. v Frohsdorfu in na Dunaji godilo, vsi podasjoni.

Na Španjskem se je madridski vladi posrečilo spet nekaj vstajniških mest užgati, pa Kontrerasa še nimajo v pesteh; on se je bil marveč poslednje dni z 2000 mož proti Madridu vzdignil, a opravil ni nič. Veliko se še zmerom govori in pisari o nemški ladiji „Friedr. Karl“ in njenemu poveljniku Werner-ji, ali je bilo namreč to, da je vstajn. parnik „Vigilante“ vzel, vtikanje v španjske zadeve, ali ne: Nekteri hočejo videti za vsem čudnim zvijanem prusko-nemške vlade še zmerom Hohenzollernsko kandidaturo. Tem nujniše je, da vlade Karliste za pravo vojskujočo se stranko spoznajo. In govori se, da se ima to prav v kratkem zgoditi. — (Bourbonci na Francoskem, Bourbonci na Španjskem!! — joj, joj! — groza in strah! Kastolarei slovenski, kam pridemo po tej poti?)

Nemčija. Da bi naš nadškof prestavil kterega duhovna s Krasa na Tominsko in bi g. namestnik bar. Ceschi (ki je zdaj tam gori) rekel: Brez mojega dovoljenja se ne sme to storiti, kaj bi rekel pametni svet? Smejati bi se takemu vtikanju vlade v čisto duhovske zadeve. A na Pruskem ni tako. Tam velja to za cvet liberalnosti. Duhovnom, ki jih nadškof Ledohovski kam pošlje, prepovedujejo vladni organi celo maševati, sakramente deliti itd. in odvrtaajo ljudi od bogoslužbenih opravil, češ, da niso veljavna., Tedaj, da bo krst kterega duhovna veljaven — mora ga uradnik potrditi!! To je menda vendar že, — „das höhere“?!

Razne vesti.

— O dr. Lavriču in dr. Tonkli-ju piše nam Slovencem sovražna „Tagespresse“ od 12. avg., št. 221 te-le pomenljive besede: Der Candidat der Jung-Slovenen ist Dr. Lawrič, welcher schon bisher im Landtag und Landesauschuss gesessen und sich hier nur als ehrenfest nicht als arbeitsfähig gezeigt. Ein körperliches Gebrechen macht es dem Dr. Lawrič unmöglich, in die Debatte einzugreifen oder auch nur als schweigender Kämpfer an dem politischen Kampfe Antheil zu nehmen. Die Alt-Slovenen candidiren daher ihm gegenüber Dr. Tonkli, einen Vollblut-Federalisten vom Schlage Costa's. — Komentara ni treba!

— Slavna družba sv. Mohora v Celovci mi je poslala letošnje družb. bukve za goriško

dekanijo. Dobivajo se pri meni v tako imenovanem farovži poleg vélike cerkve h. št. 34. Vstroženo mi bo, ako vsaj p. n. društveniki v mestu pri prejetji bukev zadevni denar za prihodnje leto blagovoljno odrajtajo.

Matej Pirc l./r.
stolni vikarij, dekan. poverjenik.

Listnica uredništva: G. V. Zegi v Koprivi!
V Vašem 5. t. m. pisanem, 9. v Trstu oddanem „poslanem“ beremo, da niste šli na cesto glasove pobirati. No, v tem Vam damo prav, protestujemo pa zoper to, da ste bili povabljeni, „ker ste bili od očeta, oziroma koprivskega županstva (!!) pooblasteni.“ — Tu treba pomisliti, da shod je bil *privaten*, a ne javen. V priv. shod smejo priti le *osebno* povabljeni, in ti ne smejo drugih pooblastiti.

G. O. na Ob. Prejeli. Za ta pot prepozno; o priliki porabimo. Hvala! Pišite pa še kaj drugega.
G. S. D-e liste prejeli.

Poslano.

V zadnjem listu od 7/8 t. m. je „Soča“ prinesla „poslano“ iz Kamenj, kteremu je uredništvo dostavilo opazko, kakor kaže mojo osebo zadevajočo. Naj jo tu od verbum podam: Nek župan iz okolice pelje domačega kaplana iz Gorice v Dornberg; ko prideta domú, mu reče kaplan: Plačam Vam ne, pa za plačilo Vas vpišem v „Gorico“. Vidite zakaj so vse dobre akcije „Gorice“. Še mnogo drugih enakih vemo in pri priliki porabimo. — Tako piše resnicoljubno (!) uredništvo „Soče“ v omenjenem listu. Tu pojasnim nekoliko ono resnicoljubnost (!), da bode sl. občinstvo vedelo, koliko resnice je na „enacih“ „Sočinih“ opazkah. Ad rem! — Res je, da sem se že večkrat vozil z našim g. županom Jos. Sinigojem iz Gorice v Dornberg, a **ostudna laž je in grdo obrekovanje**, da sem se tako vmazanega sredstva — kakor mi ga rečeno uredništvo podtika — poslužil, da bi g. Sinigoja „Gorici“ pridobil. Zoper to javno protestujem, kajti vpisal sem g. župana v društvo le zato, *ker je sam želel*. Vpisal sem ga meseca aprila t. l., 1. maja je bil v odborovi seji postavno sprejet, in je še pred prvim občnim zborom 15. maja svoj sprejemni list v rokah imel. Da je, kar trdim, res, mi lahko spriča sl. predsedništvo *) „Gorice“ po društ. zapisnikih. O plačilu se pa do takrat še govorilo ni, ker je g. župan rekel, da mi bode o priliki plačal. To se je pa zgodilo nekaj dni pozneje, ko je sprejemni list že v županovih rokah bil, o priliki, ko sem mu imel plačati za vožnjo v Gorico ravno toliko, kolikor on meni, kot poverjeniku „Gorice“, za društvo.

In glejte! — to je strašanska pregreha, kojo je učinil kaplan Dornberški, da je z g. županovom dovoljenjem, a nikakor ne zvijačno si vdržal znesek za vožnjo ter ga vročil predsedništvu „Gorice“.

Mislím, da sem s tem „Sočino“ resnicoljubnost (!) dovolj pojasnil. Ako bi se pa „Soči“ pri vsem tem vendar le zljubilo mene in s tem tudi društvo „Gorica“ črniti, bode pa sam g. župan „Soči“ odgovoril, kar in kakor bo treba. Dal mi je moško besedo, da bo to storil. Bralci „Glas-a“ naj se pa iz tega uče, da „Soča“ tudi kosmate **) med svet trosi.

V Dornbergu, dne 11. avgusta.

J. Kolavčič l./r.

*) Smo popražali, in sl. predsedništvo nam je reklo, da imate prav. — Ur.
**) In pa še kake! — Ur.